

К.: Изд. при Киев.гос.ун-те из-го объедин. «Вища школа», 1979. — 264 с.

2. Заремська І.М. Лінгвокультурна парадигма творчості Ліни Костенко: Дис. канд.філол.наук:10.02.01 — К., 2017. — 207 с.

3. Коваль А.П. Культура української мови. — К.: Наукова думка, 1964. — 194 с.

4. Кочерган М.П. Словарь русско-украинских межъязыковых омонимов. «Ложные друзья переводчика». Словник російсько-українських міжмовних омонімів. «Фальшиві друзі перекладача». — К.: Академія, 1997. — 400 с.

5. Огієнко І. Український стилістичний словник: Підручна книжка для вивчення української літературної мови. — Львів: З друкарні Наук.товариства ім. Т. Шевченка, 1924. — 496 с.

6. Пономарів О.Д. Стилістика сучасної української мови. — К.: Либідь, 1993. — 248 с.

7. Русанівський В.М. Сила і краса (особливості мови творів В.К.Винниченка) // УМЛШ. — 1992. — №2. — С. 41–46.

8. Ставицька Л. «Блатна музика» української мови // День. — 1999. — №48 (585).

9. Сучасна українська мова // За ред. О.Д. Пономарева. — К.: Либідь, 1997. — 400 с.

10. Тараненко О.О. Просторіччя // Українська мова (енциклопедія). — С. 498–499.

11. Толстой Н.И. Язык и народная культура: Очерки по славянской мифологии и этнолингвистике// Н.И. Толстой. — М.: И-во «Индрик», 1995. — 512 с.

12. Удовиченко Г.М. Спостереження над використанням лексики і фразеології в українській драматургії 30-40-х років // Наукові записки Ужгородського державного ун-ту. — Ужгород: Вид-во Ужгородського держ.ун-ту, 1957. — Т. XXIV. — С. 3–44.

Червінська Л.М.

старший викладач

кафедри іноземних мов факультету маркетингу

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

КОГНІТИВНО-КОМУНІКАТИВНИЙ МЕТОД В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗОВАНОЇ МОВНОЇ ОСВІТИ

Анотація. стаття розглядає необхідність поєднання когнітивного та комунікативного методів у викладанні англійської мови для набуття мовних компетенцій у студентів.

Ключові слова: когнітивний, комунікативний, лінгвістична компетенція, функціональна компетенція, глобалізація.

Abstract. the article analyses the need to use the cognitive-communicative method in teaching the English language in order to acquire language competences by students.

Key words: cognitive, communicative, linguistic competence, functional competence, globalization.

Постановка проблеми. Мовна поведінка людини іноземною мовою є результатом взаємодії різних систем — моторної, концептуальної, соціальної інтеграції, мовної системи. Мовна освіта — це індуктивний процес. Однак, велику роль відіграє розвиток мислення в умовах іншомовної комунікації та розвиток іншомовної компетенції. Когнітивний метод дозволяє зробити комунікативну методiku більш динамічною. Дослідження показали, що когнітивний метод вимагає побудови образу слова. Образ слова має когнітивний (ментальний) характер. Наступний етап — це інтеріоризація, або розвиток вмінь використовувати нові лексичні одиниці та вводити їх в довгострокову пам'ять [1]. А.А. Залевська пропонує особливий спосіб організації мовного досвіду студентів. Відображення зв'язку семантичних, концептуальних та перцептивних структур ми знаходимо у таких авторів: О. Miller та Р. Johnson. Зв'язки семантичних та концептуальних явищ описані в дослідженнях М. Bierwish [2]. А. Щепилова вважає, що комунікативно-когнітивний метод є необхідністю мовної освіти в різних типах навчальних закладів [3].

Іноземна мова як академічна дисципліна є голографічна дисципліна. Тобто, використання мови як рідної, так і іноземної потребує використання багатьох стандартних ситуацій, де вербальні та невербальні моделі поведінки є в основному певними кліше. Однак, непередбачувані ситуації, які вимагають нестандартних відповідей, є набагато чисельнішими. Тому неможливо забезпечити студента, який вивчає іноземну мову набором вербальних кліше.

З одного боку, набуття навичок іноземної мови є набуттям мовленнєвих компетенцій, а саме здатності впізнавати та відтворювати необхідні звуки, словоформи або синтаксичні структури в комунікативних ситуаціях. Володіння фонетичними, лексичними та граматичними моделями має бути автоматичним у студента, який вільно володіє іноземною мовою.

З іншого боку, оволодіння іноземною та другою іноземною мовами, як і будь-якою іншою академічною дисципліною, є предметом набуття функціональних компетенцій, а саме здатністю розуміти, передавати та створювати мовне послання в щоденних комунікативних ситуаціях. Наприклад, такі прості комунікативні моделі як Hi!, How are you?, Here you are!, You are welcome! мають бути автоматичними. Але, зазвичай, студент обдумує свій усний або письмовий message. Головною різницею між двома мовленнєвими компетенціями є наступне: лінгвістична компетенція є безмежною, в той час як функціональна компетенція фокусується на певному комунікативному акті. Більшість комунікативних навичок мають комплексну сутність та можуть розглядатися як ієрархія простих функціональних компетенцій.

Однак існує ще одна перспектива — вивчення іноземної мови передбачає відкритість до іншої культури. Наприклад, для американця екскламативне послання Oh, no! не означає заперечення, а навпаки — здивування або співчуття. Різноманітність вербальних моделей поведінки може стати причиною розгубленості студента в певній комунікативній ситуації, відчуття того, що тебе не розуміють або взагалі не хочуть комунікації. Тому принципи та стратегії комунікації іноземною мовою нерозривно пов'язані з цільовою культурою. У

глобальному сенсі — опанування мовою є основою освіти взагалі. Неважливо, говоримо ми про рідну або іноземну мову, знання мови — це шлях до опанування іншими академічними дисциплінами, тому що функціональні компетенції є міждисциплінарними. Студент дає класифікацію явищам, формулює дефініції, перефразує інформацію з метою пояснення, постановки питання, порівняння або висновку, заперечення тощо.

Як глобальна перспектива — компетентне навчання іноземної мови дозволяє студенту не просто комунікувати, але й органічно існувати в навколишньому середовищі. Тому когнітивно-комунікативний метод відповідає меті: навчання іноземної мови з точки зору глобальної перспективи. Однак, спочатку розглянемо різницю між методом та підходом, яка іноді вживається альтернативно. Однак, деякі дослідники [1] вважають, що підхід — це дослідницька парадигма, теорія. Метод — це набір процедур, тобто система, яка визначає, як само викладати іноземну мову. Методи набагато чисельніші за підходи. Один підхід може генерувати декілька методів, в свою чергу метод може базуватися на одному або кількох підходах, якщо вони сумісні. Таким чином, метод можна розглядати як стратегію навчання іноземної мови, який підходить під певний підхід та дотримується певних дидактичних принципів.

Щодо підходів, наприклад, М. Сельче-Мурсія розрізняє такі:

- Когнітивний: мова є когнітивною поведінкою, яка керується правилами.
- Афективно-гуманістичний: вивчення іноземної мови є процесом самореалізації.

- Комунікативний: мета вивчення іноземної мови — комунікація.

Когнітивний метод передбачає наступне:

- Вивчення іноземної мови є засвоєння правил, а не формування звичок.
- Студенти відповідальні за своє особисте вивчення мови.
- Граматика має викладатися, але індуктивно.
- Вимова не є головною метою, ідеальна вимова — недосяжна.
- Читання та письмо є такими ж важливими, як і аудіювання та говоріння.
- Навчання вокабуляру є дуже важливим на середньому та високому рівнях.
- Помилки є неминучими і до них треба відноситися конструктивно.
- Викладач повинен мати високий професійний рівень цільової мови [4].

Також треба зауважити, що когнітивний метод передбачає безперервне вивчення іноземної мови протягом всього життя. Тому студенти повинні розуміти мету заняття і усвідомлювати свій прогрес в опануванні іноземної мови. Якщо викладач встановлює мету в рамках набуття лінгвістичних компетенцій, студенти можуть не побачити їх важливості, однак, якщо мета заняття формулюється з точки зору функціональних компетенцій, студент бачить, які саме комунікативні функції виконують певні граматичні явища. Наприклад, якщо мета формулюється як The Subjunctive Mood and Giving Advice вивчення граматики стає змістовно наповненим. Однак, якщо мета заняття формулюється як досягнення певних лінгвістичних компетенцій, навіть високомотивовані студенти можуть не відчувати важливості вивчення певного граматичного явища у відриві від набуття комунікативних компетенцій. Тому викладач обов'язково пропонує серію

комунікативних вправ. Наприклад:

1. Complete the following phrases:

What would you do ?

Suppose you.....?

What if?

If only?

2. Make a story with the pictures using If ..., wouldn't have

e.g. If the hadn't signed the contract with them they wouldn't have failed the whole deal.

Ідея когнітивно-комунікативного методу пов'язана з глобальною освітою і полягає в тому, що стає можливим організувати викладання англійської мови так, щоб студенти змогли:

— сфокусуватися на проблемах, які вони вважають важливими для обговорення рідною мовою, знаходити відповідну інформацію як англійською, так і рідною мовами, робити власні висновки та обмінюватися інформацією в аудиторії;

— зрозуміти, що вивчення англійської мови — це когнітивний процес.

— зрозуміти, що комунікація та усвідомлене вивчення мови не можна розділити;

— усвідомити, що знання з різних сфер людського досвіду можуть бути донесені та поширені тільки через лінгвістичні та функціональні навички та вміння;

— порівнювати рідну та іншу культури, що розширює контекст світової культури;

— відчувати іноземну мову як контент, тобто розвивати лінгвістичну компетенцію.

Когнітивно-комунікативний метод передбачає свободу та демократію. Наприклад, незначні помилки можливо ігнорувати, однак важливість опанування мовних структур є обов'язковою.

Когнітивно-комунікативний метод базується на принципі, що як функціональні, так і лінгвістичні компетенції можуть бути простими та складними. Наприклад, лінгвістичні компетенції при використанні Passive Voice потребують таких компонентів, як вибору між Active and Passive, вибору відповідної часової форми, автоматичне відтворення третьої (Past Participle) форми неправильних дієслів. Функціональна компетенція потребує вибору специфічних деталей, об'єктивних та суб'єктивних характеристик при описанні об'єкта, підкріплення суб'єктивних суджень об'єктивними фактами. У процесі набуття функціональних компетенцій студент концентрується на вирішенні комунікативних або інтелектуальних проблем. Наведемо деякі приклади вправ, направлених на розвиток функціональних навичок.

Teacher: We often forget the names of well known things, such as the names of geographical places, the names of famous people ect. Use the following word combinations and word patterns to help other students to find the right word:

— Help me, please. I forgot the name of the actor who played the leading role in

the film.....

— Sorry, the word has slipped my mind. What do we call?

— I think you mean.....

— Oh, that's it. Thank you.

Студент навчається використовувати мінімум характеристик. Така рецептивна компонента поєднується з компетенцією знаходити, недостаючи характеристики в процесі акту говоріння та письма.

Когнітивно-комунікативний метод надає можливість поєднати теоретичне засвоєння та практичне застосування стратегій, направлених на одночасний розвиток як лінгвістичних, так і функціональних компетенцій.. Набуття як першої, так і другої можливо гармонічно об'єднати. Набуття лінгвістичної компетенції має слугувати засобом для набуття функціональної компетенції та створювати природне підґрунтя для правильного використання цільових лінгвістичних одиниць. Таким чином, заняття з іноземної мови мають бути сфокусовані на досягнення наступних цілей:

Лінгвістичні — досягнення інтонаційних навичок, розвиток нового вокабуляру, використання знайомого вокабуляру в нових комунікативних ситуаціях, використання нових граматичних явищ, використання засвоєних граматичних явищ у нових комунікативних ситуаціях.

Функціональні — будова мовленнєвого висловлювання, набуття навичок ведення бесіди, розвиток навичок читання, письмового дискурсу, аудіювання. Кінцевою метою є одночасне поєднання двох і більше функціональних та лінгвістичних компетенцій.

Таким чином, можна зробити висновок, що заняття з іноземної мови потрібно сфокусувати на здобуття та розвиток як комунікативних, так і лінгвістичних компетенцій.

Література

1. Залевская А.А. Введение в психолингвистику. РГГУ, 2000.
2. Щепилова А.В. Теория и методика обучения французскому языку как второму иностранному, М, Владос, 2005.
3. Bierwisch M. Semantic Strutuer und Illocutionary Forse, Speech Act Theory and Pragmatics, Resdel, Dordrecht, 1980.
4. Celce-Murcia M. Language Teaching Approaches: an Overview. Ed. By Celce-Murcia, 1991.